

Ringerike

Kun ett område ble undersøkt. Dette er gitt høy kultur-landskapsverdi, og er nærmere omtalt her.

Ultvedtgårdene

Undersøkelse

Botanikk: JEE, Tore Berg.

Kulturhistorie: JJ.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1815 III

UTM: NM 73 67

H.o.h.: 110-160 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region.

Landskapsregion: Østlandets innsjø- og silurbygder (Tyri-fjorden)

Beskrivelse

Ultvedt-gårdene ligger i Norderhov, nordvest for Steins-fjorden, i et nordøst-sørvest-gående dalsøkk mellom kalkfuruåser. Ultvedt øvre 29.1 ligger lengst nord, med mest dyrket mark øst for tunet. Nedre Ultvedt 29.3 ligger lenger sør, hvor dalen vider seg noe ut. Her ligger det meste av innmarka sør for tunet. Oppe på et lite platå omtrent midt mellom de to tuna ligger de to tidligere husmannsplassene øvre Åsen og Ultvedtåsen. Området er forholdsvis kupert, og det er en del åkerholmer og andre randsoner med frodig vegetasjon. Berggrunnen i området består av kalk som forvitrer lett og gir en fruktbar jordbunn med rik flora.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

Flere steder ligger tidligere slåtteeenger og/eller beitemarker, samt tørrbakker med skrint jordsmonn, som trolig har vært i bruk tidligere. Enger og beitemarker er i stor grad brakklagt og i gjengroing.

Vegetasjon og flora

Området har en del kalkrike tørrenger og bergknaus-samfunn, men også urterik kant og kantkratt. En del karrige arealer har trolig vært utsatt for svak kulturpåvirkning. Flere steder er det diffuse overganger mot kalkfuruskog. Floraen huser arter som dragehode, vårmarihånd, mattestarr, stjernetistel, hjertegress, flerårsknavel, bakkefiol, trefingersildre, smånøkleblom og krattsøleie – i tillegg til en rekke andre arter tilknyttet kalktørrenger. Roser og mispel-arter er flere steder vanlig i busksjiktet.

Historie

Nedre Ultvedt 29.3 hadde i 1948 4 hester, 12 kyr, 1 okse, 4 ungdyr, 6 griser og 15 høns, mens bruket i dag bare har 10 vinterfora sauer (opplysninger fra Norske gardsbruk).

Kulturminner

Øvre Ultvedt 29.1:

Tunet består av følgende bygninger:

- våningshus fra 1948
- bryggerhus/drengestue, gammelt
- stabbur, gammelt
- låve fra 1906 med steinfjøs fra 1800-tallet og sauefjøs i tømmer fra 1948

Nedre Ultvedt 29.3:

Tunet består av følgende bygninger:

- våningshus i pussa, soltørka teglstein fra 1875
- drengestue fra 1914
- stabbur fra 1880
- driftsbygning fra 1860, totalt ombygd i 1977
- badstue med trev, gammel
- «lysthus» av lindetrær

Øvre Åsen 29.5, trolig opprinnelig husmannsplass under Ultvedt øvre 29.1:

- stue fra 1800-tallet, noe modernisert på 1900-tallet, bl.a. kledd
- uthus med låve i bindingsverk og fjøs i tømmer

Ultvedtåsen 29.6, trolig opprinnelig husmannsplass under Ultvedt nedre 29.3:

- stue, gammel, påbygd i ca. 1915

Tunet på Ultvedtåsen 29.6 og de nærmeste områdene rundt er i ferd med å gro igjen. Gammel vei forbi Åsenplassene. Her er det også en ustelt frukthage.

Verdivurdering.

Området kan karakteriseres som et representativt/typisk landskap ut fra følgende kriterier:

- Representativitet (N/K)
- Sjeldenhet (K)
- Mangfold (N)
- Helhetlig landskap
- Autentisitet (K)
- Estetisk verdi

Representativt for kalkområdene i nedre del av fylket. Artsrikt og generelt interessant flora. Forekomst av dragehode er interessant. Gjengroing preger generelt området. Området har svært høy botanisk verdi (****).

Både bryggerhus, stabbur og driftsbygning på øvre Ultvedt 29.1 vurderes som verneverdige pga. en høy grad av autentisitet. Steinfjøs er forholdsvis sjeldent. Bygningene er noe forfalne. Våningshuset på nedre Ultvedt 29.1 i pussa soltørka teglstein er av en svært sjelden type. Badstua er også sjelden. Stabbur og drengestue vurderes som verneverdige pga. en høy grad av autentisitet, og lysthuset av lindetrær er også et element av verdi. Bebyggelsesstrukturen med to gårdstun og to husmannsplasser, veiene og fordelingen mellom innmark og utmark er tradisjonell og er med på å gi området verdi. Her er svært få

inngrep i form av nybygg eller nydyrking. Negative faktorer er gjengroing og forfall av enkelthbygninger. I tillegg til ovenfor nevnte bygninger i gårdstuna står husmannsplassen Ultvedtråsen 29.5 til nedfalls. Ultvedt-området vurderes å ha høy kulturhistorisk verdi (**).

Samlet sett vurderes området å ha *regional verdi* i kulturlandskapsammenheng.

Område 33

Ultvedtgårdene kulturlandskap, Ringerike kommune

Økonomisk kartblad CK 050, 1:8.000

— : avgrensning kulturlandskapsområde

— : avgrensning botanisk interessante områder

Våningshuset på nedre Ultvedt i pusset, soltørket teglstein, er av en svært sjelden type. Foto: Jørn Jensen.

